

EL LLIBRE DELS TERRISSERS DE QUART O DE LA CONFRARIA DE SANTA JUSTA I SANTA RUFINA

NARCÍS SOLER MASFERRER¹

RESUM

El llibre de la confraria de santa Justa i santa Rufina o dels terrissers de Quart ha conservat diversos documents a l'atzar de les necessitats i circumstàncies de la confraria. Es tracta en general d'una representació dels que van caldre als terrissers en els seus plets amb la Cúria Reial, l'Ajuntament i els terrissers de Girona, d'algunes còpies de les escriptures notariales de les ordinacions que els mateixos confreres es donaren, d'instàncies dirigides a les autoritats i de fulls de comptes. Tot plegat és un reflex de més de tres segles d'història i una porta oberta per aprofundir en el coneixement dels mestres ollers, després anomenats terrissers, que durant segles van fer de l'obra de terra de Quart la producció terrissera més important i original de les comarques gironines i un bé de primera necessitat.

INTRODUCCIÓ

Ens hem volgut sumar a l'homenatge a mossèn Gabriel Roura, que fou a més de sacerdot i arxiver un bon paleògraf i documentalista, amb l'anàlisi de la formació de l'aplec documental que ha estat bàsic per poder iniciar l'estudi de la confraria dels ollers de Quart i de la que ha estat durant segles la producció terrissera més important de les nostres comarques.

¹ Institut d'Estudis Gironins. Institut de Recerca Històrica, Facultat de Lletres, Universitat de Girona, plaça Ferrater i Mora, 1. 17071 Girona narcis.soler@udg.edu.

L'Arxiu Diocesà de Girona conserva un llibre de la confraria dels terrissers de Quart.² Amb anterioritat, es conservava al poble, a la rectoria de la parròquia de santa Margarida. A la dècada dels vuitanta del segle passat en vam tenir coneixement gràcies a qui va ésser rector de Quart i responsable del patrimoni cultural del bisbat de Girona, el bon amic mossèn Jesús Prat (EPD), segurament el primer a assenyalar l'existència del llibre.³ Ell ens facilità poder-ne fer fotocòpies, i més tard ens lliurà les que ell posseïa, que havia numerat amb cura pàgina per pàgina, de la 1 a la 141.⁴

El llibre ofereix documentació que ens ha estat útil per fer algun dels treballs que hem redactat sobre la història de la confraria de santa Justa i santa Rufina dels ollers de Quart,⁵ i ens ha ofert pistes per trobar nova documentació no continguda en el llibre, sobretot entre els protocols notariaus que conserva l'Arxiu Històric de Girona. Aquí donarem una relació exhaustiva de tota la documentació que conté.

Així com el llibre il·lumina la història de la confraria, també la història de la confraria ens forneix dades per entendre la presència dins del llibre d'alguns dels documents que en formen part. És per això que ens ha semblat

² Els llibres de confraries dels oficis de la ceràmica són molt rars a Catalunya i a Europa (Santiago Albertí, "El llibre de la confraria dels ollers de Quart", *Butlletí Informatiu de Ceràmica*, 44, Barcelona, gener - març 1990, pàg. 35).

³ Jesús Prat i Frigola, "La confraria dels Terrissers", *Programa de la Festa Major*. Quart, 1978.

⁴ El nombre de documents no coincidí exactament en les seves fotocòpies i les meves, però en l'última revisió del llibre a l'Arxiu Diocesà he pogut constatar que actualment hi són tots els que tenia fotocopiats, per mi o per Jesús Prat, i encara més dels que coneixia, concretament els que fan referència al conflicte de terrissers i pagesos de l'any 1820 i al del banc de l'església del 1827. Com que aquests no són esmentats tampoc per Santiago Albertí, hem de creure que s'hi van sumar després dels anys vuitanta del segle passat.

⁵ Narcís Soler i Masferrer, "El cas de l'arrendament de tota la terrissa de Quart", *Revista de Girona*, 104, Girona, 1983, pàg. 177-187.

- "Les càrregues de terrissa de Quart", *Butlletí Informatiu de Ceràmica*, 25, Societat catalana de ceràmica decorada i de terrissa, Barcelona, 1985, pàg. 36-41.

- "Els ollers i l'obra de terra de Quart", *Zones d'interès artesanal: Quart*, Barcelona, 5 maig - 9 juny 1988, Generalitat de Catalunya i altres, Girona, 1988, pàg. 8-11.

- "La terrissa negra de Quart al Museu d'Art de Girona", *El MD'A a fons*. Museu d'Art de Girona, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Girona, 1995, pàg. 90-104.

- "Ceràmica trobada als Banyes Àrabs. La terrissa negra", *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, L, Girona, 2009, pàg. 529-553.

interessant tornar-ne a parlar, malgrat que ja el 1990 ho va fer Santiago Albertí (EPD), que fou gran estudiós, a més de la llengua, de la ceràmica catalana.⁶

Aquest no fou l'únic llibre de la confraria. Se'n conserva un altre de comptes, que comença a estar operatiu a la primera dècada del segle XVIII. En parlarem en una altra ocasió. En aquest últim s'esmenta que el 1707 van escriure llargament la decisió de pagar una quantitat per fornada per treure un censal en "lo llibre gros", i també el mateix any i el 1719 s'hi esmenta "lo llibre vell", segurament un llibre anterior al conservat. Un d'ells podria ésser l'esmentat en el segon capítol de les primeres ordinacions de la confraria fetes el 26 de juliol de 1572,⁷ amb prou feines quinze dies després de l'obtenció del privilegi reial fundacional, en què, després de legislar com han d'ésser els exàmens, s'hi diu "que del dit examen se haga de continuar per lo notari de la confraria en lo llibre de dita confraria i que hagen de pagar un ral al notari per dit examen". Llibre vell i llibre gros, almenys fins avui, s'han de donar per perduts.

EL LLIBRE DE LA CONFRARIA DELS TERRISSERS DEL LLOC DE QUART

El llibre que nosaltres vam conèixer en realitat no era tal. Segurament ho havia estat, un llibre, ja que sabem que el 1736 es va enquadrar, i en el lloc s'aprecien restes d'aquest relligat antic. El vam veure desenquadrat, amb les cobertes de pergamí, que servien de carpeta d'uns quaderns de fulls en blanc i d'uns documents solts, molts dels quals no havien estat mai relligats entre ells ni amb les cobertes. Tampoc no s'hi apreciava cap ordre, perquè el documents són molt diferents quant a naturalesa i data.

A l'exterior de les cobertes es llegia el títol en lletra cursiva: "Llibre de la confraria dels tarrissers del lloch de Quart". També hi ha, en el primer full en blanc, una anotació: "Tinch rebut de Josep Mateu pabordre de la confraria dels Ollers la suma de sinch sous vuit dinés, 5 & 8 d, import de encodernar

⁶ Santiago Albertí, "El llibre de la confraria dels ollers de Quart", *Butlletí Informatiu de Ceràmica*, 44, Barcelona, gener - març 1990, pàg. 35-39.

⁷ Arxiu Històric de Girona, notari Pere Pagès, Girona 7, 259.

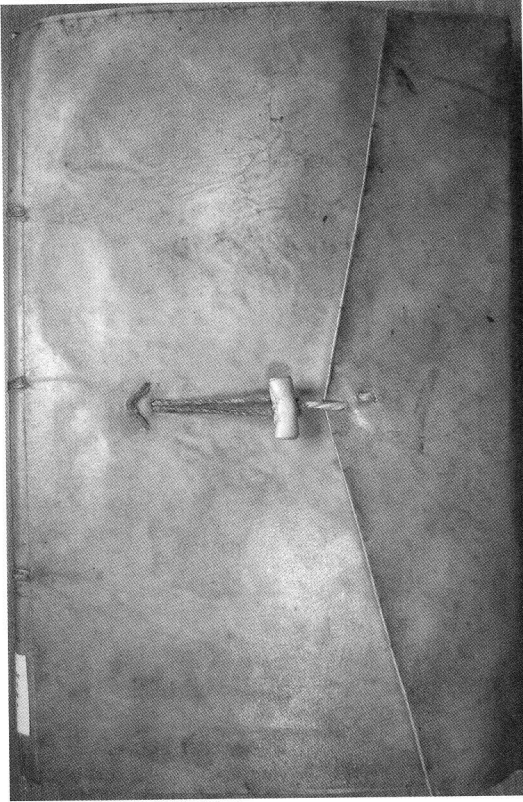

Figura 1: Estat actual del llibre a l'Arxiu Diocesà de Girona. L'etiqueta del lloc l'identifica com a "Quart. Confraria de sts. Justa i Rufina, dels terrissers o dels ollers 1572-1906".

lo present llibre i per ser lo ver o fi[...] vuy als 7 de juliol de 1736. Antoni Palau llibreter de Gerona". Així doncs, Antoni Palau va enquadernar en llibre, ja sigui només amb fulls en blanc, o amb documents de la confraria anteriors a aquesta data.

Anys després d'haver-ne obtingut fotocòpies i abans del seu ingrés a l'Arxiu Diocesà, el llibre va ésser enquadernat de nou, amb més bona intenció que criteri. Queda així un llibre de 33 x 22 cm, i uns 4 cm de gruix. Una neteja excessiva de la coberta ha fet que ara ja no s'hi llegeixi el títol. Es van enquadernar en primer lloc 6 fulls en blanc, el primer dels quals porta l'anotació ja esmentada. A continuació, una sèrie de documents, que eren originàriament instàncies plegades en forma de carta, fulls de comptes i factures, o sigui, papers solts que ara, cosits, es llegeixen amb dificultats, numerats del 16 al 30. Segueixen 19 fulls en blanc, i després s'hi han enquadernat documents escrits en folis, numerats de l'1 al 15. Finalment, s'han agrupat documents de

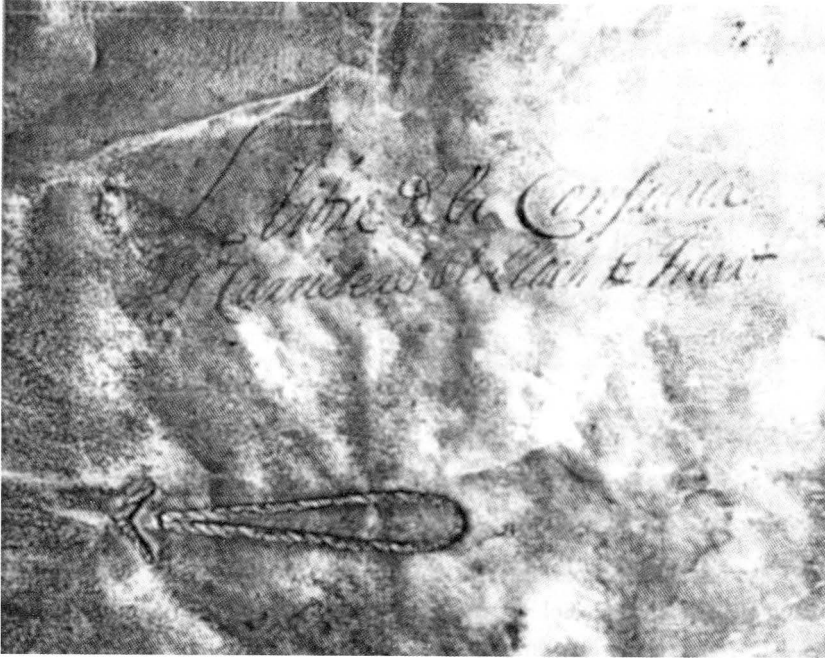

Figura 2. Títol del llibre que es podia llegir a la coberta: "Llibre de la confraria dels tarrissers del lloch de Quart".

mida 21 x 16 cm sense enquadrar en dues carpetes, Annex 1 i Annex 2. El primer conté documents relatius al cas de l'arrendament de tota la terrissa de l'any 1678 i a les ordinacions de 1700 que es van haver de revocar. El segon conté els documents sobre la rivalitat entre tarrissers i pagesos de l'any 1820 i un full del 1827 no relacionat amb la confraria.

Atès que l'ordre actual dels documents en el llibre és circumstancial i recent, els ordenarem segons la data de la seva redacció original, començant pel més antic. Indicarem entre parèntesis quin número té cada document en el llibre dels tarrissers (LT). Quan no es tracti de l'original ni d'una còpia estrictament contemporània donarem la data entre parèntesis, i tornarem a esmentar-lo l'any en què es va fer la còpia. Com veurem, tots els dels segles XVI i XVII s'hi troben en forma de còpies del XVIII, i fins al 1700 no hi ha cap document original.

Fora d'aquest ordre cronològic hem deixat per al final els documents que no tenen res a veure amb la confraria.

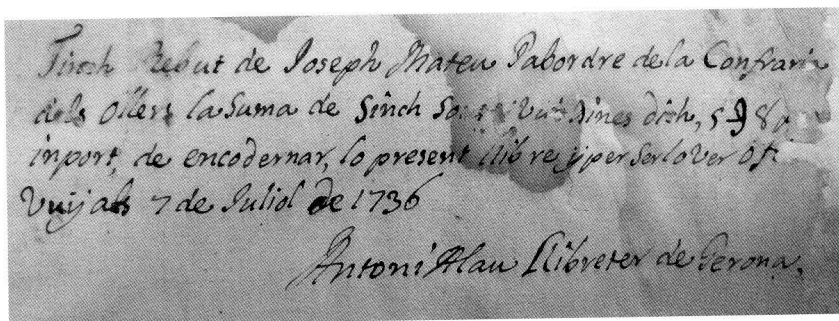

Figura 3. Escrit del llibreter de Girona Antoni Palau a la primera pàgina del llibre, en què reconeix que havia cobrat, el dia 7 de juliol de 1736, 5 sous i 8 diners per la seva enquadernació.

CÒPIES DELS DOCUMENTS BÀSICS

(1572, 7 de maig).⁸ Privilegi reial atorgat a la confraria pel rei Felip I, segon de Castella, essent capità general de Catalunya i dels comtats de Rosselló i Cerdanya Fernando de Toledo. El text té l'encapçalament i les fórmules finals en llatí i els capítols en català. L'original es conserva a l'Arxiu de la Corona d'Aragó.⁹ Al llibre no hi ha cap còpia contemporània. En trobem una en forma de còpia certificada feta el 30 de juny de 1734. D'aquesta còpia, n'hi ha també un trasllat del dia 9 d'agost de 1816. La primera es va obtenir quan estava en curs el plet amb l'Ajuntament i els oficials reials de Girona, que s'oposaven al fet que els de Quart fixessin el preu de l'obra i fessin les reunions sense presència de cap algtuzir. El trasllat de la certificació es va necessitar quan, acabat el període de govern napoleònic, els gremis hagueren de tornar a l'antic estat de coses de 1808, renovant, però, les ordinacions. Per fer-ho sembla que l'únic document antic que els continuava interessant era aquest.

El privilegi, com a document fundacional de la confraria, serà esmentat en totes i cadascuna de les escriptures que en sortiran al llarg de tres segles.

⁸ Ramon Violant i Simorra, *L'art popular i decoratiu a Catalunya*, Barcelona, 1948, va recollir de Francesc Bonadona, que parlava de memòria que la confraria havia estat fundada el 1542. També figura aquesta data errònia en les reedicions del llibre (*L'art popular a Catalunya*, Edicions 62, 1a 1976, 2a 1980, pàg. 133,134). Vegeu també S. Albertí, *El llibre...* op. cit., nota 2.

⁹ La certificació de 1734 esmenta que l'original es troba al llibre *Diversorum locum tenentia*, III, 1570-1574, fol. 172 i següents.

La seva importància estava en el fet que donava als confreres l'autoritat per fer les ordinacions que creguessin més convenients pel bé de la confraria, sense haver de sotmetre-les a cap autoritat ni reial ni de l'Ajuntament de Girona. Per justificar la creació de la confraria esmenten la molta devoció que tenen a les santes Justa i Rufina, l'existència de dotze cases dedicades a la fabricació d'obra de terra, i que fins ara havien actuat sense concert. Justa i Rufina eren sevillanes i revenedores de ceràmica; foren martiritzades el 287 i la seva festa és el 19 de juliol.¹⁰ Podríem pensar que aquesta elecció és el resultat d'una primerenca influència castellana, però cal recordar que són també des de temps immemorials les patrones de Prats de Molló. L'església que tenen dedicada en aquest lloc fou consagrada el 1245, i en l'acta de consagració es recorda que ja ho havia estat abans amb la mateixa advocació en temps d'Hildesind, bisbe d'Elna, i d'Oliva, comte de Besalú (984-988).¹¹ Aquesta elecció oferia un clar avantatge pel fet que la festa de santa Margarida, patrona de Quart, sigui l'endemà, el 20 de juliol. Cada any, el dia 17, dos dies abans del de les santes, hi solia haver una reunió ordinària de la confraria.

El document no dóna el nom dels dotze caps de casa ollers, en una època en què Quart tenia uns 28 focs segons el fogatge de 1553. Creiem que els hem identificat gràcies a documents del mateix any o lleugerament anteriors, si bé ens en surten més de dotze. En les primeres ordinacions, que van fer quinze dies després de l'obtenció del privilegi, Pere Cassà, que en fou segurament el principal promotor, o si més no qui va carregar-se el censal que va permetre pagar-lo, era paborde major, el primer que hi va haver. Narcís Llorenç era el mateix any 1572 paborde menor, i Antoni Vilar era el clavari. Els altres confreres que es van reunir eren Jaume Tauler; Gaspar Deulonder; Miquel Pau, àlies Pau; Salvador Corretger; Bartomeu Marchó, àlies Sabater, i Joan Soler. En total, nou. Els altres tres els hauríem de buscar entre aquesta llista: Montserrat Català, Benet Nadal, Joan Oller, Bartomeu Vidal, Pere Arbolí, Pere Pebernat i Miquel Fort, tots ells ollers de Quart aquests anys setanta del segle XVI. La continuïtat amb temps anteriors és clara. Salvador Corretger era fill de Pere Corretger, també oller; Miquel Pau ho era de Pere Pau, i un Cristòfol Pau, oller de Quart, segurament del mateix llinatge, és esmentat al fogatge de 1553;

¹⁰ Juan Ferrando Roig, *Iconografía de los santos*. Ed. Omega, Barcelona, 1950.

¹¹ APF, *Catalunya romànica*, XXV, 1984, pàg. 168-169.

Jaume Tauler era fill de Guerau Tauler, i d'un llinatge d'ollers de Quart que ja trobem al segle XV, amb Pere Tauler i els seus fills Bartomeu i Pere.

Els ollers afirmen que fins aleshores havien actuat cadascú pel seu compte, i això no és del tot cert. Un any abans, el 1571, s'havien posat d'acord Miquel Pau, Antoni Vilar, Antoni Pebernat, Joan Oller (ollers de Quart) i Martí Antoni Durasser (oller de Fornells de la Selva) per arrendar la terra de mas Sureda a Miquel Martí Abrich, notari de Girona.¹²

Donem el text d'aquest privilegi reial en apèndix, en la forma del trasllat de 1819 de la certificació de 1740, per fer palesa la llarga pervivència del document.

(1677, 10 de març).¹³ Sentència de la Reial Audiència en la causa que enfrontava els confreres de santa Justa i santa Rufina amb el procurador fiscal i els oficials de la Cúria Reial de Girona, favorable als primers. Mana que els oficials gironins deixin de pertorbar les reunions dels confreres, i que aquests tenen dret a fer les ordinacions que els siguin més convenients sense intromissió de cap autoritat. El relator va ésser Joan Colomer, de la Reial Audiència, conseller reial i doctor en tots dos drets, que també sol ésser anomenat quan es fa referència a la sentència.

Després del privilegi reial és el segon document en importància per la confraria, que l'esmentarà, juntament amb el primer, durant segles en totes les seves ordinacions. És també important per a nosaltres perquè, començant amb el privilegi reial de 1572, i per provar el dret dels confreres a fer ordinacions sense el consentiment de ningú, fa un llistat de les fetes per la confraria fins al 1677, moltes de les quals han pogut ésser localitzades en els protocols notariais de l'Arxiu Històric de Girona. El text és en llatí. L'original es conserva a l'Arxiu de la Corona d'Aragó.¹⁴ Al llibre de la confraria n'hi ha una certificació del 30 de juny de 1734, feta el mateix dia que la del privilegi reial de 1572 i de la decisió de 1678, segurament perquè els terrissers devien haver d'aportar tots tres documents en el plet que mantenien.

¹² Arxiu Històric de Girona, notari Bernat Casellas, Girona 5, 650, 27 de setembre de 1571.

¹³ R. Violant i Simorra, *L'art popular ... op. cit.*, va recollir també de Francesc Bonadona l'existència d'un privilegi de l'època del rei Carles III. Segurament es referia a aquesta sentència del temps de Carles II. Vegeu també S. Albertí, *El llibre...* op. cit., nota 2).

¹⁴ Arxiu de la Corona d'Aragó. La certificació de 1734 n'esmenta la ubicació: llibre *Sententiarum locumtenentem*, 30, 1676-1678, fol. 22 i següents, i allà també l'hem localitzat.

LA PUGNA ENTRE ELS CONFRARES DE SANTA JUSTA I SANTA RUFINA I
ELS OFICIALS REIALS I L'AJUNTAMENT DE GIRONA

(1678, 7 de novembre). Ordinació de la confraria en què aquesta decidí arrendar tota la terrissa de Quart al confrare Lluís Mateu, feta davant del notari Francesc Garriga. La major part del document és en llatí; en català només hi ha els capítols concrets que regulen l'arrendament. Figura en el llibre de la confraria en forma d'una còpia del 28 de gener de 1714.

Aquesta és una de les ordinacions més interessants que va fer la confraria. S'ha de comprendre en la llarga pugna que enfrontava la confraria de santa Justa i santa Rufina dels ollers de Quart amb els oficials de la Cúria Reial i de l'Ajuntament de Girona, que volien limitar el preu de la terrissa de Quart, perquè la consideraven un bé de primera necessitat, i més tard amb la confraria de sant Hipòlit i sant Sebastià dels rajolers, escudellers, terrissers i revenedors d'obra de terra de Girona. Aquests confreres de Girona, que en gran part eren revenedors d'obra de terra, volien cobrar una quantitat per càrrega de tota obra de terra no feta a Girona que entrés a la ciutat per a ésser venuda, la de Quart inclosa, obra que ja pagava, com tota mercaderia que entrava a la ciutat, uns burots. Encoratjats els confreres de Quart segurament per la sentència reial de 1677, que els donava la raó en la seva pretensió de fer les ordinacions que més els convinguessin, no van dubtar els pabordes Miquel Stibalca i Narcís Bosch, el clavari Miquel Bosch i els confreres Pau Carreras, Vicenç Granollés, Narcís Stibalca, Jaume Tarrés, Josep Cantalosella, Narcís Mateu, Sebastià Mateu, Ramon Pagès, Ponç Font, Pere Coral, Miquel Pagès, Pere Pagès, Pere Mateu, Francesc Tarrés i Miquel Cantalosella a arrendar tota la terrissa que van fabricar en cinc anys a un d'ells, Lluís Mateu, un personatge singular d'una gran empenta empresarial. Era una manera d'aconseguir un millor preu per a la seva obra, perquè Lluís Mateu, que la tindria tota agabellada, la podria vendre al preu que volgués, podria també oferir millor preu als seus proveïdors i acceptava fer-se càrrec d'un important censal que la confraria havia hagut d'establir per pagar les despeses del plet amb Girona i altres obligacions que la gravaven. Fins aleshores la càrrega grossa¹⁵ de terrissa de Quart anava a 26 rals. Quan Lluís Mateu apujà el preu

¹⁵ Vegeu N. Soler i Masferrer, *Les càrregues...* op. cit.

de l'obra al mercat de Girona fins a 30 rals i amenaçava de posar-la a 40, el mostassaf d'aquesta ciutat, Josep Font i Llorenç, al·legant que la terrissa de Quart era un bé de primera necessitat, no va dubtar a fer agafar Lluís Mateu i confiscar-li el gènere. L'Ajuntament de Girona de seguida posà en alerta els seus agents a Barcelona, perquè sabia que Lluís Mateu acudiria a la justícia. La cosa s'allargà, i més endavant el ollers de Quart s'oposaren al seu confrare Lluís Mateu perquè mantenia oberta una botiga d'obra de terra a Pedret, punt de sortida de Girona per als traginers que anaven cap al nord, allà mateix on, per cert, la confraria de Quart també n'hi solia tenir una d'oberta. Poc temps després arribaren a un acord i signaren una concòrdia.¹⁶

(1684, 27 de novembre). Sentència de la Reial Audiència a l'apel·lació de la confraria dels ollers de Quart, dictada pel seu síndic Ramon Mas en la causa contra Josep Font i Llorenç i el síndic de la ciutat de Girona, favorable als primers. El senador reial era Jaume de Potau i Moles, que es mantenia en la provisió feta pel també senador reial Joan Colomer el 12 de desembre de 1678, favorable a la confraria de Quart. El text és en llatí. L'original es conserva a l'Arxiu de la Corona d'Aragó.¹⁷ Al llibre n'hi ha una còpia certificada del 30 de juny de 1734, extreta, doncs, el mateix dia que la del privilegi i la sentència reials.

És un episodi més en la pugna entre el terrissers de Quart i l'Ajuntament de Girona que evidencia que ni la sentència de 1677 ni la de 1678 no van aturar les pretensions dels oficials de Girona.

L'ASSISTÈNCIA ALS ACTES SOCIALS DELS CONFRARES

(1698, 26 d'agost). Ordinacions de la confraria dels ollers fetes davant del notari Ramon Vila.¹⁸ Eren pabordes Lluís Matheu i Josep Matheu, el clavari era Narcís Bosch, i hi foren també presents els confreres mestres ollers Bartomeu Parareda, Jeroni Garriga, Jaume Carreras, Miquel Estibalca, Baldiri Estibalca, Salvador Prats, Pau Carreras, Josep Pagès, Ramon Pagès, Feliu Bosch, Narcís

¹⁶ Vegeu N. Soler i Masferrer, *El cas de l'arrendament...* op. cit.

¹⁷ Segons la certificació de 1734 es troba en el llibre *Conclusionum civilium*, 1684, fol. 292 de l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

¹⁸ Arxiu Històric de Girona, Girona, notaria 3, 714.

Font, Ponç Carreras, Joan Mateu, Pere Matheu, Sebastià Matheu, Joan Matheu major, Jaume Tarrés i August Pagès. Aquestes ordinacions en corregeixen unes altres fetes davant del notari Francesc Garriga el dia 13 de març de 1690, en les quals hi havia una disposició que regulava l'assistència a "consells, enterros, honras, combregars, devotas, bateigs i bodas" dels altres confreres. Eren massa els que queien en penes per no complir-la, i per això volen ara que no calgui assistir-hi si no hi han estat expressament convidats i, encara que aquest sigui el cas, que en determinades circumstàncies de força major els pabordes puguin excusar-los.

Al llibre de la confraria n'hi ha una còpia del mateix notari del dia 3 de setembre de 1717.

EL PREU DE LA TERRISSA DE QUART

1700, 26 de març (LC Annex 1). És el primer document que trobem contemporani de la seva redacció, i es tracta de la còpia per a la confraria d'unes ordinacions que va fer aquest dia davant del notari Ramon Vila. La còpia porta per títol: "Revocació de ordinacions feta per la confraria dels ollers del lloc de Quart". El text està escrit part en llatí i part en català. L'escriptura en el llibre del notari, que es troba a l'Arxiu Històric de Girona, és més curta, perquè el mateix dia la confraria havia fet una altra ordinació en què imposava certes obligacions al confrare Feliu Bosch, i en aquest segon document ja no es va repetir l'encapçalament ni els assistents.¹⁹ En l'acte, hi eren presents els pabordes de l'any, Sebastià Matheu i Joan Matheu major de dies, i els mestres confreres ollers Pau Carreras, Narcís Bosch, Ramon Pagès, Feliu Bosch, Ponç Carreras, Bartomeu Parareda, Josep Mateu, Narcís Font, Josep Pagès, Lluís Matheu, Jeroni Garriga, Pau Pagès, Salvador Prats, Pere Matheu, Jaume Carreras, Miquel Estibalca i Agustí Pagès. Foren testimonis els joves ollers Narcís Mateu i Miquel Bastons. El motiu era que havien estat querrellats pel fiscal de la Cort Reial de Girona pel fet que alguna o algunes de les ordinacions que la confraria s'havia donat el 14 de setembre de 1699 eren contràries al bé públic i a la jurisdicció reial. Per això revoquen i anul·len totes aquelles ordinacions, sense perjudici dels privilegis i sentències reials

¹⁹ Arxiu Històric de Girona, notari Ramon Vila, Girona, notaria 3, 716.

que tenen concedits ni de la facultat que tenen de poder fer les ordinacions que creguin convenients pel bon regiment i govern de la confraria.

1700, 26 de març (LC Annex 1). Document del mateix dia que l'anterior en la primera pàgina del qual podem llegir "Censal de penció annual 100 sous y preu 100 lliures creat per los pabordres y confreres de la confraria dels ollers de la parròquia de Quart al obtenint lo personat sots invocació de sant Pere y sant Jaume en lo altar de santa Elena de la isglesia de la seu de Gerona fundat ab millora dins sinch anys, y la pensió als 27 mars". "Del present censal és firmada lluició en poder de Ramon Vila notari públic de Gerona al primer setembre 1707".²⁰ En la congregació eren presents els mateixos confreres i testimonis que en el document anterior. L'escrit és en llatí.

1700, 27 de març (LC Annex 1). A continuació de l'establiment del censal, se signà davant del mateix notari Ramon Vila època del preu del censal, hagut i rebut per mitjà de la taula de canvi o dipòsits comuns de la ciutat de Girona. El text està escrit en llatí. El segueix un altre document en què l'escrivà de la Cúria Reial de Girona, Jacint Vilar, reconeix haver rebut, davant del notari Ramon Vila, de Ponç Carreras, oller i síndic de la confraria, i procedents del censal que aquesta acabava d'establir, 40 lliures i 3 sous que es justifiquen amb un "Compte dels gastos de la enquesta feta contra los pabordres y confreres de la confraria dels ollers del lloc de Quart", que consta d'una vintena d'ítems que sumen la quantitat esmentada. L'encapçalament és en llatí i els comptes són en català.

Aquests documents de l'any 1700 són els originals més antics que hi ha al llibre. Tots indiquen que han augmentat les complicacions legals per als confreres de Quart. Les ordinacions fetes el 14 de setembre de 1699 van provocar una inquisició criminal fulminada pel procurador fiscal de la Cúria Reial de Girona. No van agradar al fiscal perquè fixaven en el primer dels capítols el preu de la càrrega grossa de terra de Quart en 3 lliures i 12 sous, o sigui, segons els nostres comptes, en 30 rals, força més del preu de 26 rals que volia mantenir l'Ajuntament de Girona. Els altres capítols procuraven que aquest preu es respectés: no es podia donar als traginers

²⁰ Arxiu Històric de Girona, Ramon Vila, Girona 3, 716. Aquesta escriptura en el llibre notarial es va ratllar un cop signada la lluició. S. Albertí, *El llibre...* op. cit., només va veure la primera pàgina d'aquest document.

per al servei de llur casa més d'una peça de tres per dos a dineral,²¹ calia vendre a càrregues, els ports havien d'ésser sempre a compte del comprador, s'impedia que els traginers anessin de botiga en botiga buscant una rebaixa del preu o un augment de la torna, i l'oller necessitat havia d'ésser el primer de vendre, per evitar que la seva posició feble el portés a una rebaixa del preu.²² Són revocades pels confreres el 26 de març de 1700, quan ja, com sabem, les despeses legals de l'enquesta contra seu pugen a més de 40 lliures, i els han obligat a establir un censal de 100 lliures, venut a Narcís Ros, rector de Quart, i a nomenar un síndic a Barcelona, Ramon Mas, que ja coneixem de la sentència de 1684, per representar-los en el procés. Com veurem més endavant, els confreres de Quart finalment van ésser obligats a comptar amb la presència d'un algutzir de Girona per poder-se reunir, al qual havien de pagar les dietes, i les exigia dobles si es reunien dues vegades el mateix dia.

EL LLIBRE COMENÇA A AGAFAR FORMA

1714, 28 de gener (LC Annex 1). Còpia de les ordinacions del 7 de novembre de 1678 ja esmentades. El resum que hi ha al primer full de la còpia és ben explícit: "Arrendament fet per los pobordres y confreres de la confraria dels ollers de Quart a Lluís Matheu, oller y confrare de dita confraria de todas las ollas y demás tarrissa que durante lo tiempo del presente arrendamiento faran, fabricaran y couran y fer fabricar y coure faran todos los olleros y confreres de dita confraria, y todo lo dret y facultat de vender en gros y a la menuda toda la dita tarrissa a solas, per tiempo de sinch anys, per preu de 141 lliuras 16 sous barcelonesos". Feta pel mateix notari Francesc Garriga, que va cobrar per l'extracció d'una còpia als pabordes de 1714, Francesc Matheu i Josep Estibalca, una lliura i dotze sous barcelonesos. Se'ns escapa el motiu pel qual calia una còpia de l'arrendament fet a Lluís Mateu 26 anys després que fos feta l'escriptura.

²¹ Una ordinació dels terrissers de Quart explica el valor en peces de cada atuell per a ésser comptat a càrregues. Vegeu N. Soler i Masferrer, *Les càrregues...* op. cit.

²² Arxiu Històric de Girona, notari Ramon Vila, Girona 3, 715.

1717, 3 de setembre (LC 1).²³ Còpia certificada pel notari Ramon Vila de les ordinacions de la confraria fetes davant seu el dia 26 d'agost de 1698, que ja hem esmentat. La certificació és en llatí. Aquest document ens informa que els problemes en les relacions personals entre les famílies dels ollers eren prou vius perquè, dinou anys després que es regulés de nou l'assistència als actes socials en les ordinacions de 1698, calgués obtenir una còpia de l'escriptura, que és la que s'ha conservat en el llibre.

1734, 30 de juny (LC 2). Còpia certificada del reial privilegi de 7 de maig de 1572 feta per l'arxiver del Reial Arxiu General de la Corona d'Aragó, Salvador de Prats i Matas. El text de la certificació és en castellà.

1734, 30 de juny (LC 3). Còpia certificada de la decisió de 27 de novembre de 1684 feta per l'arxiver del Reial Arxiu General de la Corona d'Aragó, Salvador de Prats i Matas. El text de la certificació és en castellà.

1734, 30 de juny (LC 3 bis). Còpia certificada de la sentència reial de 10 de març de 1677 feta per l'arxiver del Reial Arxiu General de la Corona d'Aragó, Salvador de Prats i Matas. El text de la certificació és en castellà.

1736, 7 de juliol (LC primer full). Com hem comentat en la introducció, aquest dia Antoni Palau va cobrar per l'enquadernació del llibre i ho va deixar anotat.

És ben clar que el 1734 la marxa del procés contra els confreres ollers de Quart va exigir que aquests presentessin els documents en què basaven les seves pretensions, i que van ésser escollits els més significatius, aquells en què basaven la legalitat dels seus actes, especialment el privilegi i les sentències reials. Per això en van demanar còpies i en van obtenir del Reial Arxiu de la Corona d'Aragó. Potser per conservar aquestes certificacions i els documents originals que ja tenien el 1736 van fer enquadrar el llibre.

²³ Document en mal estat, el contingut del qual no va poder ésser comprès per S. Albertí, *El llibre...*, op. cit. pàg. 37. En podem saber el contingut perquè afortunadament, com ja sabem, es conserva l'original de 1698 a l'Arxiu Històric de Girona, notari Ramon Vila, Girona 3, 714. En el marge esquerre es dona raó puntual de l'extracció de la còpia que hi ha al llibre: "*Cum papiro sigillato die 3 7bris 1717*".

ELS COMPTES DEL BURRO

1739, 1740, 1741 (LC 7). Dos fulls de comptes. El primer, el més ordenat, comença amb un títol molt esborrat "Nota dels que deuen [en el burro]". S'hi anoten les quantitats que de la seva part en el burro han de pagar una sèrie de persones. Quantitats que poden superar les tres lliures, i les paguen a Josep Mateu i Joan Mateu, que deuen ésser els pabordes. Hi figuren Ramon Bosch; Joan Coral; Josep Stibalca; Font; Feliu Mateu i Bota; Baldiri Estibalca, que paga en quatre vegades; Francesc Mateu; Lluís Stibalca, que ho fa en dues vegades; Ponç Bosch; Bartomeu Carreras, que paga 4 sous el dia de les santes, 17 de juliol de 1740; Cavallera, i Úrsula Stibalca, vídua. En el segon full hi ha les anotacions desordenades del pagament de Josep Mateu, fill de Francesc Mateu; de Baldiri Stibalca, que fa el seu quart pagament el 28 de setembre de 1741; Lluís Estibalca, i Margarida Mateu. Hi ha també una sèrie de sumes i l'anotació que s'han lliurat 22 lliures i 3 sous a Joan Carreras. Totes les persones poden ésser ollers o vídues d'aquests. En el revers del primer full, començant per baix, hi ha la següent anotació: "Dich jo lo baix firmat com tinch rabut de Joseph Mateu oller de Cort la suma i conditat de 2 £ 10 & dich dos lliuras deu sous los quals són per lo compliment de pagar-ma una llàntia que de altra part tinc rebut catra lliuras vuy dia 17 de juliol de 1739 i és ver. Pera Albertí Coira de Girona".²⁴

No hem pogut esbrinar què era el burro. No era l'animal, perquè en els inventaris veiem que cada terrisser ja solia tenir una somera. Tampoc creiem que fos el carro de portar grans pesos que rep aquest nom.²⁵ Ens inclinem a creure que era alguna cosa relacionada amb la festa de les santes, potser mobiliari litúrgic com la llàntia, que també s'esmenta en els mateixos papers. Qui sap si un bordó per a la processó.

²⁴ La grafia "Cort" per "Quart" podria confirmar la interpretació que vaig fer de la menció de "terra de Cort" en unes reparacions del palau episcopal de Girona del 1437 com "terra de Quart" ("Ítem ha mester en la dita stable iiii canals de terra de cort per recullir les aygues de la taulada.."). Narcís Soler i Masferrer, "El palau episcopal de Girona al segle XV", *Annals de l'Institut d'Estudis Girolins*, XLV, 2004, pàg. 607, 635 i nota 48. També Joan Corominas testimonia la pronunciació /kórt/ per "Quart", *Onomasticon Catalonia*, VI, 1996, pàg. 310.

²⁵ *Diccionari català-valencià-balear*, "vegeu burro".

APLECS DE LA CONFRARIA AMB L'ALGUTZIR DE GIRONA O
AMB EL BATLLE DE QUART

1740, 10 i 22 de novembre (LC 17). “*Los pabordres de la cofadria de terriseros del lugar de Quart*” exposen al comte de Nimes, capità general de Catalunya, que s’han de reunir molt sovint a causa del plet que tenen contra els terrissers de Girona, i que cada vegada que ho volen fer ha d’anar a Quart un algutzir de la ciutat. Demanen poder reunir-se amb la sola presència del batlle de Quart. El mateix full porta dues anotacions, una del 10 de novembre en què el comte de Nimes demana un informe a Josep Francesc d’Alós, oïdor de la Reial Audiència de Barcelona. L’altra és un decret del 22 en què els concedeix el que demanen, prèvia obtenció del permís de reunió del corregidor de Girona. Text en castellà.

No sabem com es va arribar a la situació que ens fa entendre aquest document, i tot seguit veurem com el problema s’allargà com a mínim 30 anys més.

DEL PLET AMB ELS TERRISSERS DE GIRONA A LA CONCÒRDIA

1740, 10 de desembre (LC 4). Diligència del plet “*Los alfareros del lugar de Quart de Gerona contra los alfareros y revendedores de la ciudad de Gerona. Traslado de los pabordres de la cofadria de Quart*”. Text en castellà.

1741, 6 de febrer (LC 4). Memorial que presentà a la Reial Audiència Antoni Arquer, procurador dels confreres de Quart en la data esmentada. N’hi ha dues còpies. Text en castellà.

1741, del 22 de febrer al 25 de setembre (LC 5). Un altre memorial d’Antoni Arquer, seguit de diligències del 22 i 25 de febrer, del 10 i 13 de març de 1741, del 10 d’agost de 1741 i del 25 de setembre de 1741. Text en castellà.

D’aquests memorials, se’n dedueix que el centre de la qüestió era que després de l’arrendament de Lluís Mateu, l’Ajuntament de Girona li havia confiscat el gènere i havia publicat el 19 de novembre de 1678 una ordinació en què prohibia que cap terrisser de Quart vengués l’obra a més de 26 rals la càrrega amb l’argument que la terrissa de Quart era un bé de primera necessitat. Tot seguit el mostassaf havia actuat el 3 de desembre de 1678 contra Josep Cantalosella perquè la venia més cara. Els ollers de Quart creien que el privilegi reial de 1572 i la sentència reial de 1677 els autoritzaven a

vendre al preu que més els convingués. Ells ja pagaven els burots per poder entrar la seva mercaderia a la ciutat. La cosa es complicà quan el 14 d'abril de 1736 els algutzirs de Girona van imposar a Feliu Mateu, jove oller de Quart, una pena de 2 lliures i 10 sous, que li va haver de fiar l'esparter Josep Perot, i una dieta de 12 sous per l'algutzir, perquè portava a un client de Girona un cossi i una conca ja venuts. Aquí l'Ajuntament es posava al costat dels terrissers de Girona, molts d'ells en realitat només revenedors, que volien impedir la venda directa dels terrissers de Quart als gironins. Els de Girona volien l'exclusiva de la venda de ceràmica o poder percebre un tant per cada càrrega que entrava a la ciutat.

1741, 22 d'octubre. "Concòrdia feta per los pobordres de la confraria de ollers de Quart d'una y los pobordres de la confraria de ollers y altres oficis de Gerona de part altre". "*Penes Alexandrum Andreu et Vilana nottarium publicum Gerundae die 22 octobris 1741*". La troben en una còpia del 30 de març de 1743. El text és en català.²⁶

1743, 30 de març (LT 6). Còpia de la concòrdia de 1741, certificada pel mateix notari Alexandre Andreu. Una anotació darrere la primera pàgina fa referència al pagament: "Tinch rebut dels pabordres dels ollers de Quart dos lliuras sinch sous barcelonesos en paga de la present concòrdia a ells tocant comprès lo paper sellat, vuy a 13 de juny de 1743. Alexandre Andreu notari".

En la concòrdia els de Girona accepten que els de Quart puguin lliurar als seus clients de la ciutat les peces ja venudes, però no que els de Quart venguin la seva obra per ells mateixos. Si un client els la rebutja, han d'entornar-se-la o desar-la a casa d'un confrare de Girona.

REUNIONS SENSE L'ALGUTZIR DE GIRONA

1755, 24 d'agost (LT 18). Instància de "*los pobordres de la cofadria de alfareros del lugar de Quart*" al corregidor de Girona en què demanen poder

²⁶ En l'escriptura del llibre del notari hi ha una referència a la còpia dels terrissers de Quart que trobem al llibre de la confraria i a una altra que es devien procurar els de Girona. En començar el text, al marge dret llegim: "*Die xxx martii 1743 cum papiro et sigillo pro confraria de Quart*". En el marge superior de la segona pàgina: "*Pro confratria Gerundae die x novembris MDCCXXXI 4ti sigillo*".

reunir-se amb la sola assistència del batlle de Quart, cosa que els és concedida en la data indicada. Text en castellà.

1758, 28 de juny (LT 19). Instància dels pabordes semblant a l'anterior. Text en castellà.

1758, 1 de juliol (LT 20). Una nova instància dels pabordes al corregidor.²⁷ Demanen permís de reunió per examinar un nou confrare. Text en castellà.

1758, 3 de setembre (LT 21). Una nova instància dels pabordes al mateix corregidor per poder reunir-se. Text en castellà.

1765, 16 de juliol (LT 22). Instància de Joan Matheu, paborde de la confraria, en què demana que els confreres puguin reunir-se, com és costum cada any, el 17 de juliol per poder nomenar pabordes i clavari. Els és concedit en la data indicada. Text en castellà.²⁸

UNA MANERA EXPEDITIVA DE COBRAR

1766, 23 d'octubre (LT 23). Instància, ara en català, de "los pabordes de la confraria dels hollers del lloch de Quart" al corregidor, en què exposen que Miquel Estibalca deu una atxa de cera de pes de quatre lliures a la confraria de quan el seu fill es va posar de mestre. Ara ha venut mercaderia a Josep Bornés de Quart, i volen que el batlle de Quart no permeti que aquest la pagui fins que Miquel Estibalca no hagi satisfet l'atxa i altres deutes a la confraria. El corregidor, que ha d'ésser el marquès de Villasantoro, mana al batlle de Quart que faci el que els pabordes demanen. Signa el decret el mateix De Pino de l'any anterior.

Per altres fonts sabem que no ho van pas aconseguir. Guerau Estibalca, fill de Miquel, s'havia examinat el 30 de maig de 1763, dia en què va pagar

²⁷ Les instàncies poden anar dirigides indistintament al corregidor o al governador. A Girona, plaça d'armes, després del 1714 el corregidor era sempre el governador militar (Rafael Cerro Nargánez, "Lletrats al servei dels Borbons: Els alcaldes majors i tinentes de corregidor de Girona durant el segle XVIII", *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, 48, 2007, pàg. 288.

Les quatre primeres instàncies deuen anar dirigides al corregidor, no esmentat, Melchor de Abarca (1754-1759). Vegeu Josep M. Gay Escoda, *El corregidor a Catalunya*, Ed. Marcial Pons, Madrid, 1997, pàg. 583. En aquesta tercera instància i en la de 1765 signa el decret un tal Ignacio Pastor.

²⁸ No s'esmenta el corregidor, que havia d'ésser José de Gregorio Mauro, marquès de Vallesantoro (1760-1772) (J.M. Gay Escoda, *El corregidor... op. cit.* pàg. 584).

els 21 sous que li corresponien per ser fill de mestre, i va prometre que l'atxa la pagaria el dia de les santes de l'any següent.²⁹ No la va pagar fins al 20 de juliol de 1770.

UN NOU INTENT D'IMPOSAR L'ALGUTZIR A LES REUNIONS

1769, 15 de juliol (LT 24). Els pabordes Pere Mateu i Feliu Mateu es dirigeixen al governador i corregidor de Girona José Antonio de Gregorio Mauro, marquès de Vallesantoro, per demanar poder reunir-se el 17 de juliol per a l'elecció de càrrecs, amb assistència del batlle. Els és concedit en la data esmentada. Text en castellà.

1769, 30 de juliol; 1 d'agost (LT 25). Nova sol·licitud dels pabordres al mateix governador i corregidor de Girona per poder reunir-se per passar comptes. Esmenten el decret del comte de Nimes de 22 de novembre de 1740 que els permet fer-ho amb la sola presència del batlle de Quart; afirmen que aquest decret s'observa des de fa molt de temps, i esmenten que l'han adjuntat a la demanda. Donen més explicacions de les habituals, com si temessin que les coses s'havien posat difícils. I així era. En data 1 d'agost el governador, el mateix que 15 dies abans els ho havia concedit, vol ara conèixer totes les providències donades des del 1740, i prohibeix que es reunixin sense l'algutzir de Girona, perquè entén que no es pot privar dels seus drets la jurisdicció ordinària, i que el decret de 1740 era només en funció de les contínues reunions provocades pel plet amb els terrissers de Girona. Tot escrit en castellà.

1769, 14 d'agost (LT 8). Instància al comte de Ricla, capità general de Catalunya, en què els pabordes Feliu Mateu de Dalt i Pere Mateu exposen els fets que afecten les reunions de la confraria des del 1740 i la contradicció en què ha caigut el governador de Girona en negar-los el 30 de juliol el que els havia estat concedit el 15. El 27 d'agost el comte de Ricla va demanar informe a la Reial Audiència, i aquesta el 9 d'abril de 1709 informa que *“El corregidor de Gerona ni su theniente no precisen a que un alguazil de su juzgado presida los actos del gremio de los suplicantes, debiéndolo hacer el baile del lugar*

²⁹ Arxiu Històric de Girona, notari Francesc Casanovas, Girona 10, 699.

de Quart: assí lo resolvió el real acuerdo. De Hita regente". Una última nota ens fa saber que memorial i decret foren presentats a l'esmentat governador i corregidor de Girona, marquès de Vallesantoro, com consta en una acta de l'1 de maig de 1770 en poder del notari Francesc Casanovas i Garriga. Tot escrit en castellà.

EL RECTOR DE QUART VOL COBRAR MÉS

1792, 16 de juliol (LT 9). Instància dels administradors de la confraria al bisbe de Girona³⁰ en què s'exposa que tradicionalment els confreres de santa Justa i santa Rufina celebren la seva festa el 19 de juliol. Dos dies abans, se celebrava un aniversari amb assistència del rector de santa Margarida i dos capellans forasters més. El dia 19 hi havia missa matinal, ofici, vespres i processó a la tarda. Es pagaven també 12 misses pels confreres difunts, de les quals el rector en deia una cada mes. Per tot això es pagaven al rector 10 lliures i 10 sous. Aquell any 1792 exigia 12 lliures i amenaçava de no fer les funcions tradicionals si no les obtenia. Per això recorren a l'autoritat eclesiàstica. El dia esmentat el bisbe decideix que el rector s'haurà de conformar amb les 10 lliures i 10 sous i haurà de celebrar les funcions. Si té algun motiu just per demanar més diners, que ho exposi i més endavant ell resoldrà. La instància és en català i la resposta episcopal, en castellà.

LA RESTAURACIÓ DELS GREMIS DESPRÉS DE LA GUERRA DEL FRANCÈS

1814, 31 d'agost; 1814, 2 de setembre (LT 10). Còpia d'un recurs del gremi dels cordoners, sastres i sabaters, i del col·legi de confiters, en què en nom propi i en el de tots els altres gremis, demanen al governador de Girona que, tal com l'Ajuntament de Girona ja havia fet amb la venda del pa que correspon al gremi de flequers, totes les coses relacionades amb els gremis tornessin a l'estat en què estaven l'any 1808. Va seguit del dictamen

³⁰ Tomàs de Lorenzana i Butron (1775-1796). Vegeu Josep M. Marquès, *Una història de la diòcesi de Girona*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 2007, pàg. 152.

de l'alcalde major Francesc de Cabanyes de la mateixa data. Aquest recomana que, d'acord amb els reials decrets expedits per Ferran VII, correspon tornar a les prerrogatives i ordenacions que tenien els gremis abans de 1808. Al final hi ha el decret que el 2 de setembre es va fer públic en els llocs de costum i que fou llegit per Galderic Molins, pregoner de Girona, que ordena tornar a l'antic estat de les coses, sota penes pecuniàries. Tots els textos són en castellà. La instància va dirigida al governador de Girona, Antonio de Vallgornera i Llunes, que signa el decret final.

1816, 17 de juliol (LT 12). Certificat de Francesc Puig i Dorca, notari públic de Girona, d'una escriptura feta el mateix dia, en què els confreres, reunits com de costum dos dies abans de la festa de les santes al cementiri de Quart i presidits pel batlle Narcís Vidal, comissionen i donen poders a Francesc Mestras i Josep Marcó per emprendre qualsevol acció que sigui en benefici de la confraria. Hi van assistir, a més del dos ja esmentats, que són els pabordes, el caixer Ramon Mateu i els confreres Andreu Mateu, Joan Mateu, Vicenç Marcó, Joan Salip, Fortunat Bonadona, Salvi Prats, Salvi Oliveras, Pere Mateu, Josep Mateu, Feliu Mateu, Narcís Prats, Miquel Estibalca, Josep Mestras, Pere Canals, Tomàs Sala i Ponç Marcó. Entre els testimonis, hi figura el jove terrisser Josep Marcó. Tot escrit en castellà.³¹

1816, 9 d'agost (LT 13). Trasllat de la certificació de 30 de juny de 1734 del reial privilegi de 2 de maig de 1572. Es presenta com un document d'11 pàgines, escrita la primera en paper del "*Sello primero, mil ochenta y ocho maravedís, año de mil ochocientos diez y seis*" en forma d'un trasllat autoritzat el 9 d'agost de 1816 pel notari de Girona Francesc Puig i testimoniats pels notaris Ignasi Gaubert i Francesc Ignaci Lagrifa, tots ells avalats per dos notaris públics de Girona més, d'una còpia certificada del document feta per l'arxiver del Reial Arxiu General de la Corona d'Aragó, Salvador de Prats i Matas, el dia 30 de juny de 1734. Ben segur, doncs, que es va fer sobre aquest últim document existent al llibre. El text del trasllat és en castellà.

1816, 28 de juliol (LT 11). Escrit de Francesc Mestres i Josep Marcó, pabordes i representants dels mestres terrissers, en què demanen noves ordinacions per a la confraria. El que segueix és el text d'aquestes ordinacions, que consta de 15 capítols. Donem aquest document, tot redactat en castellà,

³¹ Arxiu Històric de Girona, notari esmentat, Girona 6/916, pàg. 301 i següents.

en apèndix. Esmenten explícitament que presenten còpia del reial privilegi de 7 de maig de 1572. Segur que es tracta del mateix trasllat de 9 d'agost de 1816 que hem esmentat entre els documents conservats en el llibre. Tots aquests documents il·lustren molt bé la situació dels gremis un cop restaurat Ferran VII després del període de govern napoleònic, que havia acabat amb els privilegis gremials i havia imposat la llibertat de comerç. Els gremis volen tornar a la situació de 1808. Hem vist com ho reclamen el 1814, immediatament després que els francesos sortissin de Girona, en una instància comuna de la qual els terrissers de Quart van fer treure còpia. Hem comptat que el 1814, després d'anys que no es feien exàmens, perquè ja no calia passar-ne per ésser mestre i obrir botiga, amb les noves circumstàncies van ésser examinats i admesos onze nous mestres terrissers. Encara abans de la petició de noves ordinacions en van fer unes al vell estil, imposant el preu de les càrregues. Però els confreres de Quart eren conscients que tornar al passat ja era impossible, i que calia modernitzar-se i fer unes noves ordinacions. Van comissionar els seus paborde Francesc Mestres i Josep Marcó, i aquests en van presentar unes de fetes completament de nou. Del passat sembla que només els calia el privilegi reial de 1572. Per això van fer un trasllat de la vella certificació de 1740, que és el que donem en apèndix. No sabem si les ordinacions de 1816 es van aprovar, però és probable que ja fossin les últimes. Sabem que el 1820, quan va començar el Trienni Liberal, els mestres terrissers van acordar mantenir pel seu compte les consuetuds velles i antigues. El 1834 els gremis van perdre els privilegis i se'ls va demanar noves ordinacions, i el 1836 es decretava la llibertat industrial i de treball, i es restablia el decret de Corts de 8 de gener de 1813. La confraria de santa Justa i santa Rufina va continuar amb uns objectius més limitats. Així ho indiquen les últimes dades conservades en el llibre.

TERRISSERS, PAGESOS I ELS PABORDES DE SANTA MARGARIDA

1820, juliol, 19, 24 (LT Annex 2). Josep Vinyoles, rajoler i alcalde constitucional de Quart exposa al bisbe de Girona³² que l'Ajuntament fa 25 anys que va deixar l'organització de la festa de santa Margarida, patrona

³² Joan Miquel Pérez González (1819-1824). J.M. Marquès, *Una història ...*, op. cit., pàg. 169

de Quart, a les mans de dos pabordes, que sempre han estat pagesos. Els terrissers, que són l'altra part del poble, volen també poder-ho ésser. L'alcalde afirma haver reunit els caps de casa del poble, i que aquests havien manifestat que hi hauria d'haver un paborde pagès i un altre de terrisser, però també diu que els pagesos no estan conformes amb aquesta solució. El 24 de juliol el bisbe decreta al marge de l'escrit que no es pot pertorbar els pagesos, i que en tot cas els terrissers podran entrar de pabordes si són nomenats pels pabordes pagesos que pleguen, o sigui, que ho deixa a les mans d'aquests últims, que, com veurem, no hi estaven gens disposats.

1820, agost, 7 (LT Annex 2). Els terrissers Joan Mateu, Joan Saliph, Feliu Mateu, Pere Canals, Josep Prats, Salvi Prats, Josep Mestras, Narcís Prat, Francesc Mestras, Josep Mateu de Ribas, Pons Marcó, Fortunat Bonadona, Salvi Prats i Tomàs Solé comissionen els també terrissers Ferriol Mateu i Ramon Mateu perquè compareguin davant el bisbe i li demanin que mani als pabordes de santa Margarida que nomenin un terrisser.

1820, agost, 9, 11; setembre, 22; octubre, 18 (LT Annex 2). Els dos comissionats del document anterior es dirigeixen al bisbe i argumenten que al poble hi ha dues classes de veïns: pagesos i terrissers. Si bé ells tenen les santes Justa i Rufina per pròpies, santa Margarida és patrona de tot el poble i no només dels pagesos. Ells volen participar en l'administració de la santa de tots, però els pagesos no els volen admetre. L'11 d'agost el bisbe fa enviar el document als pabordes de santa Margarida, els quals el 22 de setembre al marge del mateix paper deixen clar que no pensen nomenar cap terrisser, i el bisbe el 18 d'octubre manté el decret de 24 de juliol, o sigui, que els terrissers només hi podran entrar quan els pabordes pagesos es decideixin a nomenar-ne algun. A la pràctica, doncs, mai.

1820, setembre, 13, 14 (LT Annex 2). Petició dels pagesos al bisbe dins del procés del document anterior en què demanen més temps per contestar el que han exposat els terrissers.

Tant les ganes dels terrissers de participar en l'administració de santa Margarida com l'oposició tancada dels pagesos avui ens resulten poc comprensibles. Però el tema ens dóna informació sobre els sentiments de la gent de Quart i sobre el fet que al poble hi havia 16 caps de casa terrissers (eren 19 a la llista de 1816). Hem de creure que tots eren mestres de roda, perquè l'alcalde, el rajoler Josep Viñoles, no hi és comptat. Els pagesos diuen, potser de manera exagerada, que la resta del poble són dues vegades més. La

seva visió del tema de les dues classes de veïns és categòrica i escatològica “*Que es cierto que en el referido lugar [de Quart] hay dos clases de vecinos, la una de labradores y de alfareros la otra. Que la de labradores ha existido siempre y existirá hasta que venga el final de todas las cosas. Que la de alfareros, a más de no haber existido siempre, la que tiene es eventual*” (22 de juliol de 1820).

ELS ÚLTIMS PAPERS

1872, 20 de maig (LT 16). Resposta del bisbe de Girona Constantí³³ a Joan Mateu del Pla i Pere Bonadona, pabordes de la confraria, sobre el que sembla haver estat una queixa per un canvi d'ubicació de les imatges de les santes Justa i Rufina, que havien estat retirades dels graons de l'altar major de santa Margarida, i sobre reposició de les vespres i la processó del dia de les santes, que havien estat suprimides feia 10 anys, a causa de la calor que solia fer el dia de les santes i de la manca d'assistència. El bisbe mana reposar les imatges al seu lloc, amb l'excepció de determinats dies i funcions litúrgiques, i mana seguir fent les funcions del dia de les santes, sempre que hi hagi assistència. Sembla que sota aquestes qüestions hi ha latent encara el conflicte entre pagesos i terrissers que hem vist ben viu el 1820. Potser perquè la festa major de santa Margarida de Quart es feia l'endemà de la de les santes Justa i Rufina, i els uns volien una disposició de les imatges i els altres, una altra. Text en castellà.

1880 (LT 14). Un full amb els “*Gastos de santa Justa de Quart pagados por Mateu Ametller i Joan Bonadona por 1880*” Hi ha una llista de 21 terrissers que han pagat 10 rals cadascun: Joan Mateu i Casañas, Francesc Mestras, Pere Mateu de Rivas, Joan Mateu i Casañas (*sic*, per segona vegada), Salvi Mestras, Miquel Marcó, Pere Bonadona, Miquel Mestras, Llorenç Bonadona, Mateu Ametller, Esteve Prats, Joan Oliveras i Mateu, Joan Bonadona i Nadal, Narcís Prats, Salvi Mateu, Miquel Vilagran, Josep Prats, Joan Prats, Manuel Solé, Ferriol Calvet, Joan Bonadona i Reyas, Josep Mateu i Peumagós.

1883. L'últim full de la certificació de 30 de juny de 1734 de la decisió de 10 de març de 1678 va ésser aprofitat el 1883 per fer una relació dels

³³ Constantí Bonet i Saurí, bisbe de Girona (1862-1875). J.M. Marquès, *Una història ...*, op. cit., pàg. 169.

terrissers que havien de pagar una quantitat no sabem per què. Tots d'acord, decideixen que aquell any els que no eren fills de mestres no havien de pagar el doble com sembla que havien fet fins aleshores. Coneixem, així, el nom de set terrissers fills de mestres (Miquel Solé, Salvi Mestres, Joan Oliveras, Ferriol Calvet, Josep Mateu, Salvi Mateu i Mateu Ametller) i de nou que no ho eren (Joan Pujol, Miquel Calvet, Joan Oliveras i Gimperas, Joan Oliveras i Peracaula, Salvi Mateu i Puhol, Miquel Marcó, Miquel Bilagran (*sic*), Joan Bonadona i Nadal i Joan Prats).

No ens deixa de sorprendre que, 50 anys després que es declarés la llibertat de comerç, encara els fills de mestres conservessin el privilegi de pagar menys per les càrregues de la confraria. Tot just ara, el 1883, es pren una decisió que, almenys en aquest cas, els iguala als que no ho són.

1883 (LT 26). D'aquest mateix any es conserva un full amb les despeses de la festa de les santes, redactat per Miquel Marcó. Ens il·lustra perfectament sobre aquestes despeses, que sumen un total de 23 duros i 4 pessetes i mitja, i sobre la manera de finançar-les. Despeses i ingressos fan referència a un any, de juliol de 1882 a juliol de 1883. Curiosa barreja de català i castellà, i de comptes en duros, pessetes, rals i quartos. És curt i el transcriu:

“Lista de los gastos de la pavoraria de santas Justa y Rufina

Primé als trosos de sera que avia en la caixa tres quilos

De drets per entrar al portal una pasetas y 7 céntimos

Por al beura dels músics dos pasetas

Por al rectó 23 pasetas

Por al llogé dels músics 9 duros y 7 rals

Dos empolladas de oli 41 cuarto

Per un adorno del altar 3 rals

Por al campané 2 rals

Por la dispesa dels músics 4 duros

Por fer planchar las estuallas bonas y marcar 89 cuartos

Per sera 24 pasetas menus un ral

Total 23 duros 4 pasetas y mitja que som pagat de tot lo any 1882 a 1883

Miquel Marcó

Lista de lo que emos covrado de la confraria santa Justa y Rufina y de la raplega del pueblo, 19 masurons de blat a 19 pasetas la cortera son 14 pasetas y ½,

y 8 pasetas y un ral de dines que se varen replega por el dit popbla de Quart de lo añ 1882 a 1883, y de la pabordaria emos areplegado 60 pasetas.

Total diesiseis duros y medio y un real”.

1883, juliol, 17 (LT 27). Una factura de la “*Drogueria y Cerería de José Massa*” de Girona, de 17 de juliol de 1883 a nom del paborde Miquel Mascort, que suma 53 rals i mig en concepte de ciris i candeles.

1886 (LT 28). Full en què Josep Massa confessa haver rebut, el 6 de juny de 1886, de Joan Puyol, paborde de les santes Justa i Rufina, 4,50 pessetes per dues lliures de ciris. Hi ha un altre rebut pel mateix concepte i quantitat del dia 19 de juliol, i encara un altre rebut per valor de 75 rals per set lliures i dues unces de dues atxetes i candeles.

Hi ha un full amb el “*Cupo dels gastos de santa Justa del 17 y 19 junio (sic) del año 1886*” en què les despeses derivades de la música, de la dispesa dels músics, del rector, de regar la plaça i de tocar les campanes pugen a 22 duros i 36 quartos.

Final del segle XIX (LT 29). Un paper sense data és semblant a l'últim que hem esmentat. Hi figuren conceptes molt semblants. Hi ha una llista del que han de cobrar Joan Prats i Joan Pujol, segurament els pabordes, de diners que ells mateixos deuen haver avançat per a la festa de les santes. Encara hi ha una nova llista curta d'altres coses que han pagat, i finalment una del que han recollit pel poble.

Aquests últims papers no són res més que simples fulls que l'atzar ha fet que es conservessin en el llibre. Representen molt pocs anys i n'hi hauria d'haver molts més. Malgrat tot, ens donen informació d'una època en què, ja establerta la llibertat de comerç, la confraria es devia limitar a ajudar els confreres necessitats i a organitzar la festa de les santes. De la segona meitat del segle XIX, en sabem ben poca cosa, i per tant tots aquests papers són interessants, perquè ens donen els noms dels confreres terrissers i ens revelen quines despeses i quins ingressos tenia la confraria. Per altres fonts sabem que l'últim examen per passar a mestre terrisser va ésser probablement el 18 de juliol de 1850, quan el van passar els germans Josep Marcó i Pere Marcó, fills de Miquel Marcó i Margarida Coma, i que potser els últims comptes que es van passar foren els de 1869, quan el 28 de febrer de 1869 els pabordes sortints Llorenç Bonadona i Francesc Mestres els van passar amb el paborde entrants Esteva Oliveras i Miquel Mestras.

PAPERS ALIENS A LA CONFRARIA

1791-1803 (LT 30). Es tracta de tres fulls amb comptes de fra Climent Casademunt, dominic, en què anotà el cobrament d'arrendaments en nom de Francesc Ginesta i Arbosser, els pagaments també en nom d'ell i altres anotacions comptables. Redactats en català. En un dels fulls hi ha també regles gramaticals de llengua llatina redactades en català. Malgrat que una de les persones que hi figuren és un tal Casildo de Quart, la resta són de poblacions més o menys veïnes. Res no tenen a veure amb la confraria dels ollers de Quart.

1827, 5, 6, 9 i 10 de juliol (LT Annex 2). L'alcalde Salvi Mateu i l'obrer Ferriol Mateu de Quart es dirigeixen el 5 de juliol al bisbe³⁴ perquè Narcís Ribas, casat amb la pubilla del mas Puig de Quart, ha fet posar un banc a l'església sense tenir-hi dret. El 6 de juliol el vicari general demana que el rector informi, cosa que aquest fa el 9, i el 10 el vicari general decideix que ja que el pubill de can Puig no ha aportat cap prova del seu dret, li treguin el banc. Si l'interessat s'ofèn, que demani veure el vicari general.

1906, 18 de juliol (LT 15). La comissió de la festa major de Quart, formada per Llorenç Bonadona, Josep Bonet i Josep Anglada, presenta a l'alcalde el programa de balls que ha programat per fer a l'envelat i li demanen permís perquè puguin tenir lloc.

APÈNDIXS

1. Trasllat fet el dia 9 d'agost de 1816 pel notari públic de Girona Francisco Puig i Dorca, amb els notaris Ignacio Gaubert i Francisco Ignacio Lagrifa de testimonis, d'una certificació del 30 de juny de 1734, signada per Salvador de Prats i Matas, secretari del rei i escrivà principal de govern de la Reial Audiència, i arxiver reial de l'Arxiu Reial de la Corona d'Aragó. Aquesta certificació també es conserva en el llibre.

"Este es un traslado bien y fielmente en la ciudad de Gerona, principado de Cataluña, a los día, mes y año infrascritos, por mi el baxo firmado notario, sacado de una certificación escrita en papel del real sello primero, dado por el archivero real del Real archivo general de

³⁴ El bisbe era Dionisio Castaño (1825-1834). J.M. Marquès, *Una història...*, op. cit., pàg. 169.

la Corona de Aragón, sito en la ciudad de Barcelona, firmada de su mano, y sellada con el Real sello común, que no viciada, no cancelada, ni en parte alguna sospechosa, es del thenor siguiente.

Don Salvador de Prats y Matas, secretario del Rey nuestro señor, y su escribano principal de gobierno de la Real audiencia del Principado de Cathaluña y archivero real del Real archivo general de la Corona de Aragón sito en la ciudad de Barcelona,

Certifico como entre los muchos registros de tiempo del señor Rey Don Phelipe primero recónditos en dicho Real archivo que está a mi cargo se halla uno intitulado Diversorum locum tenentiae tercero que comprehende los años de mil quinientos setenta hasta el de mil quinientos setenta y cuatro, y en el folio ciento setenta y dos del dicho registro se halla continuado un Real despacho en lengua latina y vulgar cathalana a favor de los habitantes del lugar de Quart y su parroquia de la Bailia de Gerona cuio tenor es el siguiente:

Nos Philipus, Dei gratia Rex Castellae, Aragonum, Legionis, utriusque Ciciae, Jhierusalem, Portugaliae, Ungariae, Dalmatiae, Croatiae, Navarrae, Granatae, Toleti, Valentiae, Galletiae, Mayoricarum, Hispalis, Cerdiniae, Corduvae, Corcisae, Murtiae, Giennis, Algarbii, Algesirae, Gibraltar, Insularum Canariae, nec non Indiarum Orientalium et Occidentalium, Insularum ac terrae firmae Maris Oceani, Archidux Austriae, Dux Brugundiae, Brabanti, Mediolani, Atenarium et Neopatrae, comes Abspargü, Flandriae, Tirolis, Barchinonae, Rossilionis et Ceritaniae marchi, Oristani, et comes Goceani.

Nos Ferdinandus a Toleto, Prior Castellae Ordinis et Militiae Sacres Domus Hospitalis sancti Joannis Hierosolomitanensis, Consiliarius locum tenens, et capitaneus generalis in Principatu Cathalonae, et comitatibus Rossilionis et Seritaniae. Ob ingentem devotionem quam vos figuli sive ollés habitatores loci de Quart et parroquiae ejusdem bajuliae Gerundae geritis in honorem et servitium beatarum Justae et Rafinae sub illarum invocatione in ecclesia praedicti loci de Quart cupitis confraternitatem inchoare et fundare, fuerunt nobis vestri pro parte oblata, et in viam supplicationis presentata capitula infrascripta et in fine cujuslibet dictorum capitulorum per nos facte fuerunt respontiones et decretationes pro ut inferius describuntur, quorum quidem capitulorum et decretationum tenores per ordinem sic se habent=

Excmo. Señor, los ollers habitants en lo lloch de Quart de la ballia de Gerona tenint sguart al benefici de la cosa pública i al bé i augment dels particulars de dit offici habitants en dit lloch, considerant que per gràcia de Déu és vingut dit ofici en tal augment que vuy se troben en dit lloch i parròquia de Quart dotze cases de dit ofici de ollers en los quals se fa molta obra per ser dit lloch i parròchia molt prop vehí de la ciutat de Gerona, haonts se despedeix la dita obra, i com entre ells se visqué sens ningun bon ordre i concert, i desijen possar-se en bon regiment, i per la molta devoció porten vers les glorioses santa Justa i santa Rafina desijen fundar una confraria sots invocació de dites glorioses santes.

Supliquen per tant a Vostra Excel·lència dits ollers los vulle consentir licècia de instituir i fundar dita confraria en la iglesia parrochial de dit lloch de Quart, en la capella de dites glorioses santes Justa i santa Rafina, per rahó de la qual cofraria i per posar aquella en bon ordre han fet i ordenats los capítols següents. Plau a sa Excel·lència.

Primerament que sia lícit i permès als dits ollers tostemp quels apareixerà ajustar-se en la dita iglésia de Quart i tenir consell o parlament per coses tocants lo bon redrés de la dita cofraria, i tots los cofreres sien tinguts i obligats de anar a dits consells tostemp que i seran demanats, i puguen fer i ordenar entre ells a més veus aquelles coses quels apareixerà per benefici de dit ofici i confraria, i lo confrare qui serà renitent de anar als dits consells pac quiscuna vegada un sou a la dita confraria. Plau a sa Excel·lència.

Ítem que lo dia o festa de les dites glorioses santa Justa i santa Rafina quiscun any se haje de ajustar lo consell general de dita confraria i se haje de fer elecció a més veus de dos pabordres i un clavari, los quals pabordres reban tots los demes i emoluments que en dita confraria entraran i aquells puguen distribuir i ab intervenció de dit clavari en misses i aniversaris i altres obres pies, i per coses tocant al bé i augment de dita confraria, i los qui seran elegits en dits oficis los hagen de acceptar a pena de vuit sous aplicadors a la dita confraria si ja no tindran just impediment. Plau a sa Excel·lència.

Ítem que no sia lícit ni permès a ningú oller ni altre persona obrar ni fer obrar en ses cases obra de terra en lo dit lloch i parròchia de Quart que primer no sie examinat per los dits pabordres ensemps ab quatre altres ollers de dita confraria, i admès per aquells o la major part d'ells, si serà trobat hàbil i suficient i açò a pena de trenta sous per quiscun i quiscuna vegada que serà trobat fer lo contrari, de la qual pena ne sien fetes tres iguals parts, la una per lo acusador, i la altra per lo oficial qui farà la execució, i la altre per la dita confraria, i lo qui voldrà examinar-se de dit ofici de oller pach a la dita confraria abans de ser admès per mestre, si serà fill de mestre dotze sous, i si no serà fill de mestre cinquanta sous, entès i declarat que tots los ollers que par avuy se troban en dit lloch i parròchia que tenen botigues parades sien tinguts per mestres examinats. Plau a sa Excel·lència.

Ítem que quiscun any lo diumenge après de la festa de les dites glorioses santa Justa i santa Rufina los pabordres i clavari del any passat sien tinguts i obligats de donar compte i rahó als altres pabordres i clavari que novament seran estats elegits de tot lo que en lo any que han tingut los dits oficis hauran exigit i rebut per rahó de la dita confraria, i restituir tot lo que en llur poder se trobara de compte de dita confraria, i los pabordres i clavari novament elegits hagen de fer àpocha i definició als altres pabordres i clavari passats. Plau a sa Excel·lència.

Fuimus que propterea pro parte vestri dictorum figulorum predicti loci de Quart et parochiae ejusdem humiliter supplicati in per inserta capitula et unum quodque ipsorum vobis predictis figulis, qui nunc estis et pro tempore fueritis, pro conservatione et augmento dictae confraternitatis concedere digneremur. Nos vero vestre supplicationi tanque juste et rationi consone, benigne annuentes cupientesque, conservationi utilitati et augmento dictae confraternitatis ob Dei omnipotentis servitium devotionemque sanctarum Juste et Rafine intendere, visis et recognitis capitulis preinsertis in fine cujuslibet eorum nostras responsiones et decretationes continuari et describi fecimus; prout superius continetur et insuper dicta capitula et unum quoque ipsorum juxta et secundum nostras respotiones et decretationes in fine cujuslibet eorum appositas et descriptas, et si et prout in eis continet tenore presentis de que nostri certa scientia deliberate et consulto concedimus, laudamus, firmamus et

aprobamus hac nostre consessionis munimine roboramus: Qua propter nobilio magnifico consiliario dilectis et fidelibus Regiis gerentis vices generalis Gubernatoris in dicto Principatu Cathaloniae, Vicariis, Bajulis, subvicaris, subbajulis eorum que assessoribus caeterisque demum; universis et singulis officialibus, et personis tam regiis quam aliis ad quos spectet dictorumque officialium locatorum presentibus et futuris requirendos tamen ex eis requirentes et signanter bajulo et subbajulo Gerundae dicimus et districte percipiendo mandamus sub ire et indignationis Regie incursu penaque florennorum auri aragonum mille a bonis secus agentis irremisibilibiter exhigendorum Regiisque applicandorum erariis: quatenus preinserta capitula et omnia et singula in eis et unoquoque eorum contenta juxta et secundum dictas respotiones et declarationes in fine cujuslibet eorum contentas, teneant firmiter et observent tenerique et observari irrevocabiliter faciant per quoscunque, et contrarium non faciant, contrafacere permitant ratione aliqua sive causa si gratiam regiam charam habetis; et pre appositam cupiunt evitare penam, in cujus rei testimonium presentem fieri jusimus Regio comuni sigillo pendenti munitum. Datum Barchinone die septima maii anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo septuagessimo secundo regnorum autem regionum videlicet citerioris Sicilie anno decimo septimo Hispaniarum vero ut ultiores Siciliae et aliorum decimo nono= El Prior Dn. Hernando Excelentisimus Dominus Locum tenens generalis mandavit mihi Anthonio Mas visa per Montaner Regentem Cancellariam et Codina regentem thesaurariam.

Como más largamente es de ver y parece de dicho registro. Y para que conste donde convenga doy la presente firmada de mi mano y sellada con el Real sello común que está a mi cargo en Barcelona a treinta de junio de mil setecientos treinta y quatro= Don Salvador de Prats y Mats= Lugar del Sello.

Signum+ Ignacio Gaubert notario público colegiado de Gerona que a este exemplar soy testigo.

Signum+ Don Francisco Ignacio Lagrifa notario real y público colegiado de Gerona que a este ejemplar también soy testigo.

Signum+ Don Francisco Puig y Dorca, notario real y público del número y colegio de la ciudad de Gerona, este ejemplar de su original sacado, hice escribir de mano agena en estas cinco hojas de papel, siendo la primera del real sello primero y las otras quatro del real sello quarto, y estando fielmente comprovado con dicho su original, y atestiguado por dichos mis connotarios, como arriba parece, lo signé y cerré de mi mano en Gerona al día nueve agosto del año mil ochocientos dies y seis, en testimonio de verdad.

Nosotros los notarios reales y públicos del número y colegio de la ciudad de Gerona baxo firmados: certificamos y damos fee, que los dichos Ignacio Gaubert y Francisco Ignacio Lagrifa, que atestiguan el antecedente traslado, y el dicho Don Francisco Puig y Dorca que lo autoriza son notarios reales y públicos de dicha ciudad y de número del referido colegio, fieles y legales, y que a todo lo que autorizan siempre se les ha dado y da entera fee y crédito en ambos juhicios: en cuyo testimonio hicimos despachar las presentes signadas y firmadas de nuestras propias manos y signos en Gerona, data ut supra.

Signum+ : en testimonio de verdad José Martorell notario

Signum+ : en testimonio de verdad, yo Joachin Ribot notario”

2. Sol·licitud d'ordinacions del 28 de juliol de 1816, dirigida al Reial i Suprem Consell, que anava acompanyada de l'Annex 1.

"M. Ie. S.

Francisco Mestres y Joseph Marcó maestros alfareros del lugar de Quart, corregimiento y baylía de la ciudad de Gerona en el principado de Cataluña, procuradores y comisionados por los demás alfareros de la cofradía de alfareros del referido lugar según el poder que se acompaña, con el más profundo respeto exponen a V. Aa. que en el año de 1572, hallándose establecidos en la población mencionada muchos obreros del citado oficio, conocieron que era muy conducente establecer una cofradía con las ordenaciones convenientes para su régimen, y a fin que trabajasen los que tuvieren la correspondiente habilidad, acudieron para el logro de dicho establecimiento, y lo consiguieron con Real despacho de siete de mayo del mencionado año, como es de ver por la copia que se acompaña.

Si bien se formaron entonces los capítulos y ordenaciones que parecieron conducentes, con todo, como con la mutación de los tiempos sea conveniente y a veces necesario variar los reglamentos según las circunstancias que militen, para conseguir el mejor régimen han observado los maestros de dicha cofradía que no era bastante para su gobierno lo poco que se halla prevenido en la referida Real gracia y antiguas ordenaciones, por lo que han pensado hacerlas de nuevo con los capítulos que se presentan a Vuestra Alteza, en cuya atención,

Suplican con el mayor rendimiento se digne Vuestra Alteza aprobarlas a fin que puedan los maestros de la citada cofradía gobernarse por ellas, y conseguir las ventajas que de las mismas se prometen, cuya gracia esperan merecer del cielo, rectitud y bondad de V. Ala. Gerona 28 de julio de 1816.

M. Ie. S.

Capítulos de la ordenaciones que los olleros del lugar de Quart, corregimiento de la ciudad de Gerona en el principado de Cataluña presentan al Real y supremo consejo esperando su aprobación para el mejor régimen de su cofradía establecida en dicho lugar con el Real permiso de siete de mayo del año 1572, baxo el nombre de las gloriosas santa Justa y santa Rufina.

Primero. Que todos los años en el día de las gloriosas santa Justa y santa Rufina se hayan de juntar todos los maestros de la cofradía para hacer elección de prohombres y clavario a pluralidad de votos, deviendo cuidar dichos prohombres de los asuntos de la propia cofradía.

2. Que los prohombres y clavario que queden elegidos devan aceptar dicho encargo baxo pena de una libra de cera blanca para dicha cofradía, a menos de tener justo motivo para no aceptarlo.

3. Que ninguna persona que no sea maestro examinado y aprobado por dicha cofradía pueda obrar ni hacer obrar ollas ni otra obra de tierra en sus casas ni fuera de ellas dentro los límites de dicho lugar de Quart ni a media hora de distancia alrededor del mismo, so pena de treinta reales de ardites por cada vez que se contravenga, repartidera la tercera parte por el denunciador, otra tercera por el executor y la otra por la cofradía.

4. Que el que quiera pasarse maestro de dicha cofradía, si es hijo de otro maestro de la misma haya de pagar treinta y un sueldo y seis dineros moneda catalana, y una antorxa de

cera blanca de quatro libras de peso, y el que se case con hija de maestro de la propia cofadría deba pagar por la pasantía doce libras diez sueldos de dicha moneda, y una antorcha de cera blanca también de quatro libras de peso, y si no es hijo de maestro ni se casa con hija de tal deva satisfacer la cantidad de viente y cinco libras de la referida moneda y dos antorxas de la misma cera de quatro libras de peso cada una, cuya cantidad devrá depositarse antes del examen e inmediatamente de haberse concedido la plaza.

5. Que por los exámenes se hayan de nombrar quatro maestros examinadores a más de los prohombres y clavario, y que hallando hábil al pretendiente la mayor parte de ellos devan admitirlo por maestro.

6. Que para el examen, y para probar la habilidad del pretendiente, se deva hacerle trabajar aquellas obras de tierra que sean corrientes y de uso.

7. Que sea lícito a todo maestro de dicha cofadría sacar la tierra y la arena que necesite para su trabajo del lugar que le sea más conveniente y le paresca más a propósito pagando el daño que acaso causare al dueño del terreno de donde sacare dicha tierra o arena.

8. Que si alguna persona quiere entrar por aprendiz de dicho oficio en la casa de alguno de los maestros de la citada cofadría, éste tenga la obligación de denunciarlo al prohombre o prohombres de la misma so pena de una libra de cera blanca para ella, y que no pueda admitirlo sin haber hecho la denuncia mencionada y haber pagado el pretendiente de aprendiz tres libras moneda catalana en beneficio de la propia cofadría, a menos que sea hijo de maestro, en cuyo caso no deverá pagar cosa alguna.

9. Que los mancevos del citado oficio en dicha cofadría hayan de pagar todos los años por ayuda de ella la cantidad de quatro sueldos y quatro dineros de la relatada moneda.

10. Que siempre que sea conveniente o necesario tratar asuntos de dicha cofadría puedan juntarse sus maestros con asistencia del bayle del propio lugar de Quart y resolver a pluralidad de botos lo que estimen conveniente.

11. Que qualquier de los maestros que falte a alguna de las citadas juntas haya de pagar por cada vez una libra de cera blanca a favor de dicha cofadría a menos de justificar legítimo impedimento.

12. Que quando se haya de sacramentar a alguno de los maestros de la cofadría, o quando muera alguno de ellos, siendo avisados los demás, hayan de acompañar al Santísimo o el cadáver, de modo que qualquier que haga falta a menos de manifestar legítimo impedimento deva satisfacer una libra de cera blanca a beneficio de aquella.

13. Que quando muera algun maestro de la citada cofadría con hijos que no se hallen en estado de poder trabajar y desempeñar su oficio o que dexe su mujer sola o sin hijos de desempeño, que todos los demás maestros hayan de trabajar una fornada o concluir la que haya dexado empezada el difunto, contribuyendo en ello con igualdad a fin que la viuda o hijos del mismo logren este beneficio para ayuda de su subsistencia.

14. Que todos los años en el domingo después de la festividad de las gloriosas santas Justa y Rufina, los prohombres que habrán acabado su encargo hayan de dar cuentas a los entrados de nuevo, como igualmente el clavario que habrá salido al que haya entrado en su lugar, y entregarles los caudales que queden existentes, firmándoles los nuevos la correspondiente carta de pago y definición.

15. Que el que últimamente se haya pasado maestro tenga el encargo de hacer de andador, y avisar a los demás maestros siempre que ocurra algun motivo y se halle mandado por los prehombres según ha sido de costumbre”.